

ROZDZIAŁ 7

*Ewa Tabaczyńska**

Ramowanie glottodydaktyczne na przykładzie zagadnień z zakresu polityki i historii występujących w podręcznikach do nauki języka niemieckiego

1. Wprowadzenie

Tematem niniejszego artykułu jest zjawisko, które autorka określa jako ramowanie glottodydaktyczne na przykładzie zagadnień z zakresu polityki i historii występujących w podręcznikach do nauki języka niemieckiego dla młodzieży i dorosłych. Celem analizy opartej na komparatywnym badaniu empirycznym było uzyskanie odpowiedzi na pytanie: w jaki sposób są opracowywane i prezentowane zagadnienia związane z polityką i historią w podręcznikach do nauki języka niemieckiego? Głównym zadaniem było zbadanie między innymi stopnia powszechności wspomnianych tematów w podręcznikach do nauki języka niemieckiego dostępnych w Polsce i przeznaczonych dla grup na różnych poziomach językowych oraz łączliwości zagadnień gramatycznych i leksykalnych z poszczególnymi sprawnościami językowymi. Finalne pytanie badawcze brzmiało: czy tematyka polityki i historii zawarta w podręcznikach do nauki języka niemieckiego prezentowana jest z uwzględnieniem charakterystycznych schematów tworzących w następstwie ogólną ramę¹ glottodydaktyczną dla tych zagadnień?

* Uniwersytet Warszawski, Instytut Germanistyki, Zakład Językoznawstwa Germańskiego.

¹ W literaturze przedmiotu istnieje wiele pojęć ramy. Autorka rozumie je za Gitlinem jako „[...] trwałe wzorce poznania, interpretacji i prezentacji, selekcji, akcentowania i wykluczenia” [...], za pomocą których twórcy podręczników do nauki języka obcego organizują

2. Zdefiniowanie korpusu badawczego

Analizie poddano podręczniki przewidziane do nauczania języka niemieckiego przede wszystkim w ramach kursów językowych. Są to materiały glottodydaktyczne tworzone głównie przez wydawnictwa niemieckie. Nie są one przeznaczone do nauczania w szkołach w Polsce, ponieważ nie spełniają wymogów naszej aktualnej podstawy programowej w zakresie języka obcego nowożytnego. Wspomniana podstawa programowa na III etapie edukacji językowej zawiera w punktach 14 i 15 zagadnienia będące przedmiotem badania: „14. Państwo i społeczeństwo (np. struktura państwa, urzędy, organizacje społeczne i międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość, polityka społeczna, gospodarka). 15. Elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej, w tym znajomość problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności”². Wybór powyższej grupy podręczników wiązał się również z celem analizy. Intencją autorki było zbadanie frekwencyjności będących przedmiotem badania treści występujących w materiałach do nauki języka niemieckiego, które to materiały tworzone są wprawdzie intencjonalnie na potrzeby danego poziomu językowego, lecz z pominięciem określonych wytycznych programowych.

Kryterium decydującym o zakwalifikowaniu wybranego podręcznika do analizy była wspomniana we wstępie tematyka polityki lub historii zawarta zarówno w odrębnym rozdziale, jak też stanowiąca istotny element wybranych rozdziałów. Włączenie danej pozycji do korpusu badawczego warunkowała analiza spisów treści. W większości przypadków tytuły rozdziałów były istotną informacją o ich treści związanej z polityką i historią. Występowało w nich słowo polityka (np. „Wiadomości, polityka i historia”, „Polityka i ja”, „Polityka i technika”, „Polityka, historia i przyszłość”, „Z polityki i historii”, „Czy interesują się Państwo polityką?”, „Polityka i społeczeństwo”, „Polityka w Europie i Niemczech”, „Historia i polityka”, „Polityczne i urzędowe”), historia (np. „Wiadomości, polityka i historia”, „Polityka, historia i przyszłość”, „Z polityki i historii”, „Historia”, „Historia i historie”, „Historia. W RFN realizowana jest demokracja”, „To tworzy historię”, „Ulice i historia/e”, „Historia i polityka”) oraz słowa, na podstawie których można założyć, że omawiana tematyka obejmuje

strategie glottodydaktyczne (przemyślany plan działań związanych z wyborem treści, zagadnień, metod nauczania itd.) w przypadku określonych obszarów tematycznych (Gitlin 1980: 7).

² Źródło: https://men.gov.pl/wp-content/uploads/2011/02/men_tom_3.pdf, s. 34 [dostęp: 07.11.2018].

zagadnienia dotyczące polityki lub historii (np. „Otwarto mur”, „Muszę się udać do urzędu”, „Państwo i demokracja. Dokładnie, tak sędzę”, „Przeszłość i przyszłość”, „Koniec muru”, „Europa”, „Niemcy i Europa”, „Europejska integracja ekonomiczna”). W nielicznych przypadkach dopiero dokładniejsza analiza spisu treści pozwoliła wytypować dany podręcznik do analizy, ponieważ na podstawie takich tematów, jak np. „Zostaję tutaj”, „Pomyślałbyś inaczej?”, „Napięcie i odprężenie”, nie było możliwe określenie tematyki zawartej w danych rozdziałach.

Na etapie gromadzenia korpusu z uwzględnieniem powyższego kryterium wyodrębniono 28 podręczników przeznaczonych do nauczania języka niemieckiego dla młodzieży i dorosłych. Wśród zbadanych materiałów brakuje podręczników na poziomie początkującym A1.

Poniżej zaprezentowano listę eksplicytnych podręczników z uwzględnieniem poziomu językowego wraz z informacją dotyczącą numeru i tytułu rozdziału.

Podręczniki na poziomie A2:

- Themen neu aktuell A2, rozdział 8. *Nachrichten, Politik und Geschichte*, Wyd. Hueber 2010.
- Aussichten A2, rozdział 20. *Aus vergangenen Zeiten Teil A: Meins, deins, seins. Teil B: Auf dem Flohmarkt!, Teil C: Die Mauer ist auf*, Wyd. Klett 2015.
- Linie 1 A2, rozdział 15. *Ich muss zum Amt*, Wyd. Klett 2016.
- Berliner Platz 2 neu A2, rozdział 23. *Die Politik und ich*, Wyd. Klett 2017.
- Menschen A2/2, rozdział 27. *Staat und Verwaltung. Jagenau, den meineich*, Wyd. Hueber 2013.
- Begegnungen A2+, rozdział 8. *Politik und Technik*, Wyd. Schubert Verlag 2013.
- Spektrum Deutsch A2+, rozdział 8. *Medien und Politik*, Wyd. Schubert Verlag 2017.

Podręczniki na poziomie B1:

- Delfin A-B1, rozdział 18. *Politik, Geschichte und Zukunft*, Wyd. Hueber 2005.
- Lagune 3 B1, Themenkreis *Vergangenheit und Zukunft*, Wyd. Hueber 2007.
- Pluspunkt Deutsch B1, rozdział 11. *Aus Politik und Geschichte*, Wyd. Cornelsen 2009.
- Berliner Platz 3 neu B1, rozdział 28. *Geschichte*, Wyd. Klett 2013.
- Linie 1 B1, rozdział 16. *Hier bleibe ich*, Wyd. Klett 2016.
- Motive B1, rozdział 28. *Hättest du anders gedacht?*, Wyd. Hueber 2016.
- Daf kompakt B1, rozdział 29. *Interessieren Sie sich für Politik*, Wyd. Klett 2015.

- Daf kompakt neu B1, rozdział 29. *Interessieren Sie sich für Politik*, Wyd. Klett 2016.
- DaF leicht B1.1, rozdział 22. *Geschichte und Geschichten*, Wyd. Klett 2016.
- Ja genau B1.2, rozdział 12. *Das Ende der Mauer*, Wyd. Cornelsen 2013.
- Menschen B1/2, rozdział 22. *Geschichte. In der BRD wurde die Demokratie eingeführt*, Wyd. Hueber 2014.
- Studio 21 B1.2, rozdział 10. *Europa*, Wyd. Cornelsen 2015.
- Menschen B1/2, rozdział 18. *Politik und Gesellschaft. Davon halte ich nicht viel*, Wyd. Hueber 2016.

Podręczniki na poziomie B2:

- Aspekte neu B2, rozdział 8. *Das macht Geschichte*, Wyd. Klett 2015.
- Erkundungen B2, rozdział 6. *Spannung und Entspannung*, Wyd. Schubert Verlag 2016.
- Studio d B2/2, rozdział 8. *Straßen und Geschichte(n)*, Wyd. Cornelsen 2017.

Podręczniki na poziomie C1:

- AusBlick 3 C1, rozdział 5. *Politik in Europa und Deutschland*, Wyd. Hueber 2011.
- Erkundungen C1, rozdział 6. *Geschichte und Politik*, Wyd. Schubert Verlag 2016.

Podręczniki na poziomie C2:

- Erkundungen C2, rozdział 8. *Politisches und Amtliches*, Wyd. Schubert Verlag 2014.

W ramach analizy oferty dostępnej na rynku uwagę zwróciły dwie pozycje do nauczania języka niemieckiego do celów biznesowych. Obie obejmują zagadnienia powiązane z polityką w kontekście ekonomicznym i finansowym, takim jak historia, instytucja i gospodarka Unii Europejskiej i Niemiec. Są to:

- Blickpunkt Wirtschaft 2, rozdział IX. *Europejska integracja gospodarcza*, Wyd. Poltext 2010.
- Exportwege neu 3 Wirtschaftsdeutsch B, rozdział 10. *Deutschland und Europa*, Wyd. Schubert Verlag 2010.

Graficzny podział podręczników na poszczególne poziomy językowe przedstawia poniższa tabela.

Poziom językowy	A2	B1	B2	C1	C2	Wirtschaftsdeutsch B/C
Liczba podręczników	7	13	3	2	1	2

Tabela 1. Wykaz korpusowych podręczników do nauki języka niemieckiego z podziałem na poziomy językowe zgodne z Europejskim Systemem Opisu Kształcenia Językowego
Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Europejski_System_Opisu_Kszta%C5%82cenia_J%C4%99zykowego [dostęp: 31.01.2018]

Powyższy wynik skłonił do postawienia pytania: dlaczego tematyka polityki i historii została zawarta przede wszystkim w materiałach na poziomie B1? Do poszukiwania odpowiedzi na powyższe pytanie może służyć aktualna sytuacja na rynku wydawniczym. Większość serii przeznaczonych do nauki języka niemieckiego kończy się na poziomie B1. W wyniku badania wyszczególniono wprowadzić podręczniki na poziomie A2, lecz należy mieć na uwadze, że uczniowie na tym poziomie „dysponują [zaledwie] podstawowym zasobem środków językowych, pozwalającym na radzenie sobie z komunikacją w przewidywalnych sytuacjach życia codziennego” (Coste et al. 2003: 100). Jak wskazuje powyższy wykres, możliwe jest uwzględnienie już na tym poziomie umiejętności nieskomplikowanych treści o tematyce politycznej lub historycznej, lecz należy pamiętać, że z uwagi na deficyty leksykalno-gramatyczne nie jest możliwy szeroki zakres realizacji tematu.

3. Analiza

W większości podręczników historia i polityka Niemiec umieszczona jest w formie osobnych rozdziałów. Wynik analizy skłonił do kolejnych pytań badawczych, a mianowicie: z jakimi obszarami leksykalnymi autorzy podręczników łączą tematy z zakresu polityki i historii? W przypadku, gdy zagadnienia z zakresu historii i polityki stanowią jedynie jedną ze składowych badanych rozdziałów, wykazano tendencję do łączenia ich z zagadnieniami poruszającymi przede wszystkim kwestię mediów, a w szczególności aktualności. Wśród dodatkowych tematów znalazła się ochrona środowiska, technika i leksyka z obszaru prawa karnego, taka jak korupcja i przestępczość kryminalna. Powyższa tendencja, wskazująca na ścisłą korelację polityki i historii z mediami, istnieje analogicznie również w rzeczywistości. To za sprawą mediów (tradycyjnych lub elektronicznych), najczęściej w formie wiadomości, obywatele otrzymują informację o wydarzeniach ze świata polityki i historii. Zdarzenia prezentowane w mediach nierzadko są zdarzeniami politycznymi, a w rezultacie również historycznymi, i tym samym zakresy obu

pojęć wzajemnie na siebie oddziałują. Ponadto, jak wskazuje Wojtkowski, „media masowe i polityka to swoiste zbiory, które możemy analizować jako wzajemnie powiązane, ale odrębne od siebie systemy. Choć z drugiej strony nie będzie błędem traktowanie ich jako subsystemów wchodzących w skład ogólnego systemu społecznego” (Wojtkowski 2008: 177).

Specyfika spisów treści będących podstawowym kryterium wyboru skłoniła do szczegółowego zbadania ich części składowych. Zauważono zależności w sposobie tworzenia rozdziałów w poszczególnych podręcznikach tworzące swoistą hybrydę m.in. aspektów merytorycznych, gramatycznych i metod dydaktycznych. Zdecydowana większość spisów treści podzielona jest na trzy równorzędne płaszczyzny, które poddano dalszemu badaniu. Są to: obszary tematyczne, gramatyka i działania językowe. Inne kategorie obejmują słownictwo, fonetykę, komunikację, przydatne zwroty i film.

Wnikliwa analiza pierwszej z powyższych kategorii – obszary tematyczne – wykazała następujące typowe zagadnienia leksykalne:

- system polityczny Niemiec,
- partie polityczne Niemiec,
- system wyborczy w Niemczech,
- administracja publiczna Niemiec,
- historia Niemiec po 1945 roku,
- życie w Republice Federalnej Niemiec i Niemieckiej Republice Demokratycznej,
- wydarzenia związane z upadkiem muru berlińskiego i zjednoczeniem Niemiec,
- wydarzenia z historii najnowszej (powodzie, demonstracje),
- migracja w Niemczech i UE,
- Unia Europejska (historia, struktury, rynek wewnętrzny, cele, życie w UE),
- kraje członkowskie Unii Europejskiej,
- dane statystyczne związane z UE,
- historia i polityka Austrii i Szwajcarii (w skrócie).

Wyniki wskazują przede wszystkim na dominację zagadnień krajoznawczych dotyczących Niemiec. Powodem tego może być fakt, że większość wydawnictw analizowanych pozycji pochodzi z Niemiec i prezentuje w związku z tym treści rodzime.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na podobne badanie autorki, które obejmuje analizę podręczników do nauki specjalistycznego języka niemieckiego w administracji i polityce (Tabaczyńska 2016: 223). Oba badania wskazują na analogiczne ramy tematyczne. Tym samym można przyjąć, że zestawienie zbieżnych tematów w określonym kontekście glottodydaktycznym związane

jest z procesami poznawczymi językoznawstwa kognitywnego odpowiedzialnymi za postrzeganie rzeczywistości na poziomie konceptualnym. Procesy te bazują na rozumowaniu, myśli, wiedzy i skojarzeniach (Grygiel 2017: 157).

Podejmując się dalszego badania wertykalnego, określono tendencje gramatyczne zawarte w podręcznikach na wybranych poziomach językowych występujących tylko w badanym obszarze leksykalnym, czyli tylko w rozdziałach dotyczących polityki i historii. Uzyskane wyniki ujęto w poniższej tabeli.

A2	B1	B2	C1	C2
Czas przeszły Präteritum	Czasy przeszłe: Präteritum und Perfekt, Plusquamperfekt Czas przyszły Futur I	–	–	–
Strona bierna w czasie teraźniejszym	Strona bierna w czasie przeszłym Perfekt i Präteritum	–	–	–
–	–	Mowa zależna + czasownik modalny <i>sollen</i>	Mowa zależna	–
–	Zdania ze spójnikami: <i>als</i> , <i>seit</i> , <i>nach</i> , <i>nachdem</i> , <i>während</i>	–	Zdania z wyrażeniami przyimkowymi	
Rekcja czasownika	Rekcja czasownika Zaimki pytające: <i>wofür</i> , <i>woran</i> , <i>worüber</i> , <i>wovon</i> , <i>womit</i>	Rekcja rzeczownika, czasownika i przymiotnika	–	–
–	Zdania względne ze spójnikami <i>was</i> i <i>wo(r)</i> ...	Zaimek względny w dopełniaczu	–	–
Przyimki z celownikiem + przyimek <i>wegen</i>	–	Przyimki z dopełniaczem i celownikiem	–	Przyimki występujące w pismach (dopełniacz + celownik)
Struktury nominalne	Urzeczownikowione imiesłowy	–	–	Styl nominalny

A2	B1	B2	C1	C2
-	Imiesłowy: Partizip I i Partizip II Imiesłowy w zdaniach przydawkowych	Imiesłowy przymiotni- kowe	Imiesłowy: Partizip I i Partizip II urzeczowniko- wione przymiotniki	-
-	-	Wyrażenia rzeczownikowo- czasownikowe	Wyrażenia rzeczownikowo- czasownikowe	-

Tabela 2. Tendencje gramatyczne zawarte w podręcznikach na poziomach językowych A2, B1, B2, C1, C2. Źródło: opracowanie własne

W podręcznikach na poszczególnych poziomach językowych uwzględniono ponadto:

- poziom A2
 - zaimek dzierżawczy *meiner, meus, meine...*,
 - zdania pytające zależne,
 - partykuły języka mówionego *denn, je, doch...*,
 - zdania okolicznikowe celu (*um... zu...*).
- poziom B1
 - spójniki *entweder..., oder..., weder..., noch..., sowohl..., als auch..., zwar..., aber..., je..., desto...*,
 - rodzajnik/zaimek nieokreślony *manch-/einig-*,
 - odmiana przymiotnika we wszystkich przypadkach,
 - stopień najwyższy przymiotników,
 - tryb przypuszczający w czasie przeszłym,
 - zdanie podrzędne ze spójnikiem *als ob*,
 - rzeczowniki zakończone na *-keit* lub *-heit*,
 - konstrukcja *brauchen + zu + bezokolicznik*.
- poziom B2
 - spójniki *indem* i *sofern*,
 - zaimek zwrotny.
- poziom C1
 - tryb rozkazujący,
 - ćwiczenia utrwalające wszystkie rodzaje zdań podrzędnie złożonych,
 - transformacja wyrażen przyimkowych w zdania z *dass* / konstrukcje bezokolicznikowe.
- poziom C2
 - apozycje.

Dane gramatyczne zawarte w powyższej tabeli wskazują, że istotnymi elementami kształcenia kompetencji gramatycznej w kontekście tematycznym, będącym przedmiotem badania, są ćwiczenia kładące akcent na czas przeszły Imperfekt, wszelkiego rodzaju transformacje nominalne, ćwiczenia obejmujące rekcje czasownika, rzeczownika i przymiotnika, stronę bierną, przekształcenia imiesłowowe oraz zadania dotyczące przyimków. Na wyższych poziomach językowych znalazły się zagadnienia uwzględniające wyrażenia rzeczownikowo-czasownikowe. Na uwagę zasługuje również wprowadzenie mowy zależnej charakterystycznej dla języka mediów (prasy, telewizji), który jest ściśle powiązany z tematyką polityki i historii (Smevik 2013: 12).

Trzecią dominującą kategorią pojawiającą się w szkielecie spisów treści są działania językowe rozumiane za „europejskim systemem opisu kształcenia językowego” (Coste et al. 2003: 24) jako działania receptywne i produktywne, interakcyjne i mediacyjne.

Działania receptywne i produktywne, bazujące na koncepcji wskazanej w wyżej wspomnianym systemie opisu kształcenia językowego, należy postrzegać jako procesy rozumienia i tworzenia tekstów. W tym obszarze rezultaty wskazują na dominację ćwiczeń skłaniających ucznia do analizy wszelkiego gatunku tekstów pisanych, tworzenia prezentacji, relacjonowania faktycznego stanu rzeczy. Teksty zamieszczone w analizowanych podręcznikach charakteryzują się obszerną formą, natomiast powiązane z nimi ćwiczenia wymagają często uaktywnienia procesów szczegółowego rozumienia. Opierając się na szczegółowej analizie ćwiczeń, można stwierdzić, że twórcy podręczników największy nacisk kładą na produktywną stronę działań, jak wspomniane w opisie tworzenie prezentacji.

Kolejną grupą działań językowych są działania interakcyjne określone jako pisemna lub ustna wymiana informacji między przynajmniej dwoma uczestnikami aktu komunikacji. Jak wynika z przeprowadzonego badania, autorzy skoncentrowali się przede wszystkim na ćwiczeniach rozwijających sprawność dyskursu (por. Pędzisz 2016: 119–136) o tematyce politycznej, historycznej lub społecznej. Wiele zadań obejmuje tworzenie przez uczniów wypowiedzi ustnej lub pisemnej poprzez odwołanie się do nabytych zasobów leksykalno-gramatycznych. W tym przypadku działania interakcyjne są ściśle powiązane z działaniami produktywnymi.

Działania mediacyjne odnoszące się do przetwarzania informacji w analizowanych podręcznikach w znacznej mierze polegają na tworzeniu streszczeń zaprezentowanych tekstów.

Wyszczególnione wyżej działania komunikacyjne znajdują odzwierciedlenie w zbiorach przydatnych zwrotów, które stanowią integralną część ramy programowej analizowanych podręczników. Poniżej wyszczególniono

dominujące narzędzia komunikacyjne wspierające działania dyskursywne, które, zdaniem autorów analizowanych podręczników, zasługują na największą uwagę.

- Dyskusja (wyrażenie własnej opinii, wątpliwości, przerywanie wypowiedzi innej osoby, wyjaśnianie czegoś, wyrażanie zgody, sprzeciwu, odnoszenie się do wypowiedzi innych, niedopuszczanie do słowa, moderowanie dyskusji).
- Dyskusja o polityce – postulaty i komentarz.
- System polityczny w... i co jest dla mnie ważne (prezentacja systemu, podkreślenie znaczenia, porównanie).
- Dyskusja o wadach i zaletach przynależności do Unii Europejskiej.
- Relacjonowanie wyborów.
- Przedstawienie wybranego tematu w formie prezentacji, wykładu, przemowy, referatu.
- Prezentacja ogólna i wyrażenie własnej opinii.
- Prezentacja badań.
- Prezentacja danych historycznych.
- Relacjonowanie wydarzeń historycznych.
- Komentowanie wydarzenia.
- Opis nurtów, tendencji.
- Porównanie wydarzeń z przeszłości z wydarzeniami z teraźniejszości.

Powyższe przydatne obszary komunikacyjne mogą być wykorzystane zarówno w formie pisemnej, jak również ustnej. Uzupełniając to, co zostało powyżej napisane, należy uwzględnić również dane dotyczące sprawności językowych. Analiza wspomnianych na wstępie pozycji wykazała w pierwszej kolejności ćwiczenia rozwijające sprawność mówienia (pytania otwarte, pytania do tekstów). Można sformułować wniosek, że współczesna glottodydaktyka, a co za tym idzie – większość wydawanych podręczników, opiera się głównie na metodzie komunikacyjnej. Jako kolejna znalazła się sprawność rozumienia tekstu czytanego w powiązaniu z licznymi ćwiczeniami rozwijającymi słownictwo specjalistyczne. Mniej uwagi poświęcono wypowiedziom pisemnym (tutaj uwzględniono je głównie w formie prezentacji) oraz kompetencji słuchania ze zrozumieniem.

4. Podsumowanie

Analiza zebranego materiału empirycznego pozwala na sformułowanie kilku wniosków i spostrzeżeń. Mając powyższe na względzie, można przyjąć, że tendencje w opracowywaniu i prezentacji wybranych zagadnień oraz

wzajemna łączliwość określonych płaszczyzn językowych mogą stanowić przykład tzw. ramy glottodydaktycznej wyznaczającej schematy zarówno tworzenia poszczególnych programów dydaktycznych, jak również wypromowania np. cech leksykalno-gramatycznych typowych dla danej tematyki i stosowanych w materiałach glottodydaktycznych. Określona rama glottodydaktyczna ma wpływ na wybór poszczególnych aspektów danego zagadnienia w trakcie tworzenia rozdziałów o tematyce politycznej lub historycznej i jednocześnie wpływa na sposób przedstawienia poszczególnych tematów na wybranym poziomie.

Opierając się na powyższych wynikach w przypadku nauczania treści o tematyce historycznej, można stwierdzić, że największa liczba podręczników zawierających tematykę polityczną i historyczną przeznaczona jest dla grupy docelowej na poziomie B1. Ponadto należy zwrócić uwagę na pewną tendencję lokowania tej tematyki w końcowych etapach kursów podręcznikowych. Dalsza analiza wykazała, że typowymi wydarzeniami prezentowanymi w podręcznikach do nauki języka niemieckiego są przede wszystkim te związane z upadkiem muru berlińskiego i zjednoczeniem Niemiec, natomiast obszar polityki reprezentują informacje dotyczące systemu politycznego Niemiec, opis partii politycznych oraz podstawowe dane dotyczące struktury Unii Europejskiej, kompetencji jej poszczególnych instytucji oraz wpływu na życie obywateli. Szczegółowa analiza zagadnień gramatycznych wskazuje na zwiększoną frekwencję czasu przeszłego Imperfekt (stosowanego m.in. przy opisach wydarzeń zarówno historycznych, jak i politycznych), spotykanej w mediach mowy zależnej (relacjonującej pośrednio wypowiedzi osób trzecich) i strony biernej (będącej popularnym narzędziem działań komunikacyjnych instytucji administracyjnych). Cechami rozpoznawczymi dla gramatyki występującej w pozycjach na wyższych poziomach językowych są zwroty czasownikowo-rzeczownikowe oraz strategie nominalizacyjne. Działania językowe oparto przede wszystkim na zaleceniach ESOK, natomiast dominującymi sprawnościami jest mówienie i czytanie.

Autorka pragnie zaznaczyć, że rozważania podjęte w tym artykule nie wyczerpują tematyki przedmiotu badań, lecz stanowią zaledwie punkt wyjścia dla dalszych analiz.

Literatura

- Coste D., North B., Sheils J., Trin J. (2003), *Europejski system opisu kształcenia językowego*, Wydawnictwo Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa, s. 24, 100.

- Gitlin T. (1980), *The Whole Word is Watching. Mass Media in the Making & Unmaking Of The New Left*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London, s. 7.
- Grygiel M. (2017), *Wykorzystywanie metodologii językoznawstwa kognitywnego w badaniach nad językami specjalistycznymi*. W: *Komunikacja specjalistyczna w edukacji, translatoryce i językoznawstwie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 157.
- Pędzisz J. (2016), *Kompetencja dyskursywna a rozwój sprawności językowych: możliwości, perspektywy, wyzwania*. W: Czachur W., Kulczyńska A., Kumiega Ł. (red.), *Jak analizować dyskurs? Perspektywy dydaktyczne*, Wydawnictwo Universitas, Warszawa, s. 119–137.
- Smevik T. (2013), *Zum Modusgebrauch in der indirekten Rede in deutsche und österreichischen Presstexten. Eine Korpusbasierte Untersuchung*, NTNU, Institut für Sprache und Literatur, Trondheim, s. 12.
- Tabaczyńska E. (2016), *Analiza podręczników wykorzystywanych do nauki języka niemieckiego jako języka obcego z zakresu administracji i polityki*. W: Łącka-Badura J. (red.), *Języki specjalistyczne w badaniach i praktyce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, Katowice, s. 223.
- Wojtkowski Ł. (2008), *Ideologiczne ujęcie relacji mediów i polityki*, „Dialogi Polityczne”, nr 10, s. 177.
- https://men.gov.pl/wp-content/uploads/2011/02/men_tom_3.pdf, s. 34 [dostęp: 31.01.2008].
- https://pl.wikipedia.org/wiki/Europejski_System_Opisu_Kszta%C5%82cenia_J%C4%99zykowego [dostęp: 31.01.2018].

Glottodidactic framing illustrated by the example of political and historical issues in German language textbooks

The author is interested in the subject of politics and history in textbooks for learning German as a foreign language. The presentation includes the results of an analysis aimed at checking among others the degree of universality of the above topics, grammatical tendencies, frequency of particular language skills and the way they are applied in German language textbooks available in Poland and dedicated to groups at different levels.

Keywords: linguistics, glottodidactics, glottodidactic materials, glottodidactic framing, German language, politics, history